

VIC
MERCAT DEL RAM

VICH - PLASSA DELS MARTIRS

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons CRISTINA MASRAMON MARTÍN

VIC

MERCAT DEL RAM

Cristina Masramon Martín
Oriol Casellas Domènech

Ajuntament de Vic

Vic,
ciutat a la
mesura humana

VIC

MERCAT DEL RAM

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer 2022

© dels textos: Cristiana Masramon Martín

© dels textos: Oriol Casellas Domènech

© del pròleg: Antoni Anguera Puig

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Amb la col·laboració:

Ajuntament de Vic

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Agraïments:

Ramon Ordeig Mata

Xavier Cervera Solà

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Antoni Nofrarias / Fons Antoni Nofrarias

Acrònims:

AFCEC (Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista
de Catalunya)

ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

ISBN 978-84-18243-77-6

DL: B-2430-2022

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública
o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb
l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per
la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment
d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de
Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

El Mercat del Ram, música,
palmes i llorer

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

La importància dels mercats vigatans

Pàg. 12

L'AGRICULTURA I LA RAMADERIA

El Mercadal, punt de trobada socioeconòmic

Pàg. 34

LA FIRA ANUAL D'OSONA

Els ramats omplen rambles i places

Pàg. 102

NOUS SECTORS INDUSTRIALS

De mercat ramader a fira d'interès turístic

Pàg. 144

MERCAT DE PALMONS, PALMES I LLOLER

La benedicció de la palma
i la processó dels Dolors

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

EL MERCAT DEL RAM, MÚSICA, PALMES I LLORER

Antoni Anguera Puig, fotògraf

Pel Mercat del Ram, la ciutat de Vic s'omplia de música, gent, palmes, palmoms i llorer. Amb el temps van canviar totalment el funcionament i la imatge d'aquest mercat. Veníem d'un mercat antic merament agrícola i ramader, i, amb els anys, com tot, es va anar modernitzant. Els canvis i actualitzacions van fer que es convertís en un punt de trobada comercial amb productes de tota mena i amb novetats que es presentaven aquell dia, quan la ciutat era plena de gom a gom de visitants que venien d'arreu de la comarca i de pobles de Catalunya.

Els meus records d'infància són just començar el dissabte. Recordo com, de petit, enfilava el carrer de Sant Miquel dels Sants, on vivia, cap a l'Ajuntament i, just quan feia la cantonada cap al carrer de la Ciutat per arribar a la Casa de la Vila, no podia passar. Aquell tram de carrer, com altres parts de la plaça Major, s'omplia a vessar de llorer. Era inconfusible: havia arribat el Mercat del Ram a la ciutat, una gran festa de la comarca.

Quan entrava a la plaça, als altaveus sonava música promocional de diferents productes d'actualitat; tots coneixíem la cançó del ColaCao, el Phoscao, la Montesa i Cruzcampo, entre d'altres, però sobretot la tradicional cançó del Mercat del Ram de Font Sellabona. Aquells dies eren els únics en què la ciutat s'omplia de música.

M'agradava visitar el muntatge dels estands de la rambla del Passeig, espais que eren fets totalment de fusta, amb grans taulons que ocupaven tot el tram de la rambla. Hores després quedarien plens a vessar de paradistes, de productes i de gent passejant-hi. En aquestes parades, una vegada totalment plenes, quan era una criatura, anàvem a veure si podíem agafar alguna visera de publicitat o algun joc de cartó que es podia muntar. A banda del bestiar, aquesta era la nostra principal distracció.

Avui, el mercat per si mateix ha canviat i evolucionat. Tot i que el sentit de les fires pot ser dubtós, la raó de ser del Mercat del Ram és el mateix Mercat del Ram, l'orgull d'Osona, la tradició, l'essència i el record del passat.

ANGUERA / FOT. ANTONI ANGUERA

Introducció

LA IMPORTÀNCIA DELS MERCATS VIGATANS

Oriol Casellas Domènech i Cristina Masramon Martín

El Mercat del Ram és la fira més popular de la ciutat de Vic i la més important de l'any. Se celebra anualment i precedeix al Diu-menge de Rams i la Setmana Santa.

Els orígens d'un mercat a Vic són molt remots i daten de finals del segle IX amb la repoblació del comtat d'Osona promoguda pel comte Guifré el Pelós.

La plaça Major o Mercadal és l'exponent principal del caràcter mercantil de la ciutat de Vic i de la seva importància com a centre d'intercanvis comercials d'una gran àrea de la Catalunya central. Ja a inicis del segle X se celebrava el mercat

vigatà a l'emplaçament que ha acabat essent la plaça Major de Vic. N'hi ha constància almenys des del 911. Les cases que envolten la plaça principal de la ciutat foren en els seus inicis les cases dels mateixos mercaders que muntaven la parada al mercat del dissabte.

Al segle XI, la ciutat de Vic es dividí en dues jurisdiccions: l'episcopal i la dels Montcada. Probablement fou en aquest moment que nasqué el mercat del dimarts, i també el del dijous i el divendres. El mercat vigatà del dissabte, doncs, esdevingué ràpidament un centre regional d'intercanvi, bàsicament de productes agrícoles i ramaders. Reunia pagesos i comerciants de tot el comtat d'Osona, cosa que feia que la ciutat de Vic s'identifiqués

ANTONI NOFRARIAS / FONS ANTONI NOFRARIAS

PALMES I LLORER

A les pàgines anteriors, el mercat de palmes i palmons del dissabte del Mercat del Ram. A la pàgina 7, una gran palma artesanal en una parada de la plaça Major el 1968. A la pàgina anterior, l'entrada del carrer dels Argenters, plena de parades de flors, transmet l'ambient festiu del mercat a la dècada dels quaranta.

CIUTAT DE MERCATS

Instantània d'una jornada del Mercat del Ram a la rambla del Passeig entorn del 1900. El dissabte és el dia més important per al comerç de la ciutat. Al segle XI, el mercat del dissabte se celebrava a la plaça Major, mentre que el del dimarts es feia a la plaça de la Quintana, davant del castell dels Montcada.

AUTORIA DESCONEGUDA / ARXIU HISTÒRIC MUNICIPAL DE VIC

amb el seu mercat, que era el seu principal motor econòmic. Al segle XII ja es coneixia la plaça com a *Mercadal* i començà a quedar envoltada per les cases. Paral·lelament, també al segle XI s'hauria fet la benedicció de rams i palmes el Diumenge de Rams, cosa que va provocar que el mercat del dissabte previ es comencés a conèixer com a Mercat del Ram. Al segle XIII, la benedicció dels rams i palmes feia un recorregut en processó per l'àrea de la catedral i l'església de la Rodona, i després s'anava fora muralla, on es recordava l'entrada de Jesús a Jerusalem per celebrar la Pasqua jueva.

A partir del segle XIV, a part dels mercats setmanals, començaren a celebrar-se fires anuals que duraven diversos dies. El 1316, Jaume II va concedir poder-la celebrar a principis de setembre. En els segles següents s'establiren altres fires anuals en diferents èpoques

de l'any. També els mercats previs a grans celebracions religioses adquiriren una major dimensió, i, entre aquests, hi havia el Mercat del Ram, que inaugurava la Setmana Santa. Els reis de la dinastia Trastàmara també feren concessions al Mercat de Vic al segle XV. El 25 d'agost del 1444, la reina Maria, esposa d'Alfons IV el Magnànim, confirmava, en qualitat de lloctinent general de Catalunya, el mercat del dissabte i la protecció per a les persones i les mercaderies que hi concorrien. Joan II ratificava el mercat del dimarts i el del dissabte. El seu fill Ferran II el Catòlic confirmà les mateixes disposicions el 1496. Amb les guerres entre bàndols que assolaren la Plana de Vic als segles XVI i XVII, el mercat patí un declivi important. Passada la guerra de Successió (1705-1714) s'inicià una progressiva recuperació del mercat vigatà.

ANTONI NOFRARIAS / FOTIS ANTONI NOFRARIAS

L'AGRICULTURA I LA RAMADERIA

El Mercadal, punt de trobada socioeconòmic

Ja en temps remots es reconeix l'estampa de comerciants situats sota les voltes amb taules o bancs espontanis per vendre els productes recollits o criats en els masos d'arreu de la comarca. Aquesta dinàmica era un complement per a la supervivència de la gent de pagès.

Les masies estaven molt marcades pels calendaris agrícoles i ramaders. L'època de segar i batre, en la vida de pagès, era la que es vivia amb més duresa i alhora eufòria de l'any. Quan el blat era madur, era quan es començava a treballar, quasi com un ritual, arreu de la Plana de Vic. Totes les cases es preparaven. Les mestresses havien de tenir el rebost ple, com també el galliner, i els conills seleccionats per tal d'atendre les necessitats dels segadors. L'arribada de segadors de fora, que en moltes ocasions eren veïns o gent de pobles del costat, suposava una alegria, ja que el ritme de la masia canviava; sovint se'ls anomenava *la colla*, homes joves i forts, amics, o que es coneixien d'anys anteriors.

Aquestes i altres tasques feien variar el ritme marcat de les cases de pagès; el fet d'anar a mercat també esdevenia una aventura.

ANTONI NOFRARIAS / Fons ANTONI NOFRARIAS

MASIES DE LA PLANA DE VIC

A les pàgines anteriors, dos bous llauen un camp a la dècada dels cinquanta a Osona. En aquestes pàgines, a l'esquerra, una masia de la Plana de Vic a la dècada dels cinquanta; hi destaquen dos pallers a banda i banda de la casa. Els pallers eren construccions que servien per a l'assecatge i l'emmagatzematge de la palla. En aquesta pàgina, un grup d'infants en una masia d'Osona també als anys cinquanta. L'autor de les imatges, Antoni Nofrarias, conegut com a *Gravat Crosta*, era un artista i bohemí que voltava amb bicicleta per diferents cases de la comarca per demanar menjar a canvi d'una fotografia o d'un dibuix que feia en el precís moment plasmanent escenes quotidianes.

ANTONI NOFRARIAS / Fons ANTONI NOFRARIAS